

oud broek.nl

SEPTEMBER 2016

- *Jo Tolk en 'haar' kinderen*
- *Zindelijk - maar niet heus*
- *Cabaret der Lage Landen*

Op de voorpagina:
Markervrouw in Klederdracht (Peter Spier)

COLOFON

Het bestuur van Vereniging Oud Broek in Waterland:

Naam	Positie	E-mail	Telefoon
Jaap Wortel	Voorzitter	j.j.wortel@hetnet.nl	020-4031216
Atsie Drijver	Secretaris, Collectie	atsiedrijver@zonnet.nl	020-4031201
Jan Maars	Projecten, Rondleidingen	j.maars@planet.nl	020-4031118 06-53923773
Hillie Honingh	Penningmeester	hilliehoningh12@gmail.com	020-4031567
Jan Hoetmer	Bestuurslid Beschermd Dorpsgezicht	sanjan65@hetnet.nl	020-4031614

Medewerkers: Studio Hans Mulder, Hanneke de Wit, Nico Merkelijn (fotograaf), Aagje Bruijn, Speed-O-Print (drukkerij), Petra Steenkamer.

Correspondentieadres: Vereniging Oud Broek in Waterland, Buitenweeren 17,
1151 BE Broek in Waterland

E-mail: info@oudbroek.nl • <http://www.oudbroek.nl> • Rabobank: NL44RABO 0310 7021 94

Lidmaatschap: Binnen postcode 1151 € 12,50, buiten € 15,00. Aanmelden via de website.

ISSN: 2211-8675

Veel brood met hagelslag en pindakaas, want dat had opa Tolk in de winkel

Fijtje Groot

'Soms waren er wel achttien kinderen bij tante Jo in huis'

"Heel veel weet ik er niet meer van," zegt Fijtje Groot door de telefoon. "Ik was veertien toen ik bij Jo Tolk ging werken en nu ben ik 75." "Zullen we toch maar een afspraak maken? Er komen vast en zeker wel herinneringen boven."

Fijtje Groot-Kouwenoord woont al 55 jaar in Edam, maar toen ze bij Jo Tolk werkte, woonde ze aan het Roomeinde in Broek in Waterland, in het grote huis rechts van de begraafplaats. Ze was nog klein toen haar ouders uit elkaar gingen. Haar moeder, die behalve Fijtje ook een zontje had, kreeg met haar tweede man nog vier kinderen. "Mijn tweede vader bracht bovendien een dochter uit zijn eerste huwelijk mee."

"Ik heb vaak op mijn halfzusjes en -broertje gepast; we speelden veel samen buiten," vertelt Fijtje. "Mijn moeder ging uit werken en zodra ik van school af was, sprong ik buitenshuis ook bij. Ze maakte schoon en deed de was bij 'opa' Tolk en en zo kwam ik bij de kinderopvang van zijn dochter Jo terecht."

Trouwdag Rie Poolman en Bert van Schaagen in 1962 met links Nelleke de Hoop aan de hand van Jo Tolk

Leeteinde 12. De winkel van opa Tolk naast Het Broeker Huis

Opa Tolk had een drankwinkel en grutterij in het pand rechts van het huidige Broeker Huis aan het Leeteinde. Jo, die nooit is getrouwd, ving in het grote huis kinderen op. Fijtje: "De ouders van de kinderen betaalden, en zo had tante Jo haar eigen inkomen."

"Soms waren er wel achttien kinderen in huis," vertelt Fijtje. "Vooral in de zomervakantie, maar er waren ook kinderen die langer bleven. Nelleke de Hoop, een halfweesje dat was geboren zonder verhemelte, woonde jarenlang bij Tolk. Ze kon wel praten, maar had moeite met eten. Tante Jo heeft ervoor gezorgd dat ze werd geopereerd en dat het later beter met haar ging." Het gebeurde ook, dat de moeder met haar kinderen mee kwam en bij Tolk bleef logeren. "Dan waren er problemen thuis, echtscheidingen of andere kwesties," zegt Fijtje. "Zo was er een Française, Vivian, die bij Tolk zat, samen met haar kinderen Marianne en Serge. Later is Vivian teruggegaan naar Parijs en bleven de kinderen bij ons."

"Iedere iets oudere vrouw was destijds tante en zo had je ook tante Maus uit Amsterdam, die bij ons kwam met haar zoontjes Edwin en Dolfje. Ik zie nog voor me hoe tante Vivian, tante Maus en tante Jo gezellig koffie zaten te drinken."

Oogappeltjes, ja, die had Fijtje zeker. Een negerjonge-tje bijvoorbeeld, dat blind en doof was. "Hij kon niet praten, maar hij beet mij liefkozend in mijn wang." Iedere zomer kwam er een jongen uit Edam, altijd in gezelschap van zijn geit. Hartelijk welkom - geen probleem.

Het ging wonderwel goed met al die kinderen in huize Tolk. "Overdag speelden ze in de grote achtertuin," zegt Fijtje. "Nee, ik herinner me niet dat er ooit problemen waren, of ruzies. Jo Tolk was een aardige, hartelijke vrouw, ze zorgde goed voor de kinderen."

Zuurkool

"Verjaardagen gingen niet ongemerkt voorbij, er waren slingers en taart en een cadeautje. Sinterklaas

Kinderen spelen om het huis van Jo Tolk

Op de stoep bij opa Tolk

Martha en Rie Poolman, de meisjes van de burens

Rie van Schaagen-Poolman woonde met haar ouders en zusje Martha rechts van de familie Tolk. Haar vader had er zijn brandstoffenhandel. Ze was kind aan huis bij de burens, vertelt ze. "Altijd waren we aan het ballen tegen de muur van Tolk; een wonder dat ze nooit hebben geklaagd."

"Toen we klein waren, moesten we 'juffrouw' zeggen tegen Jo Tolk en haar zus Katrien, later werd dat 'tante,'" zegt Rie (77). Ze weet niet beter dan dat Jo Tolk altijd kinderen onder haar hoede had. "Ook wel via de Kinderbescherming en de Voogdijraad. Zelfs baby's."

"Sjenko, het zoontje van toneelspeler Albert van Dalsum, logeerde er. Van Dalsum kwam hem brengen en halen: dat vond je dan toch wel bijzonder. Dan was er radioverslaggever Bob Kroon, die zijn zoon Bobje bracht." Rie herinnert zich ook Saskia Roldanus, die heel lang is gebleven. "Jo Tolk was dol op haar."

"Martha en ik speelden met de kinderen, vaak leeftijdgenootjes. Bij ons of in de tuin van Tolk, dat maakte niet uit. We waren verknocht aan elkaar, hielpen elkaar. Had een kind problemen, een kapotte hengel of zo, dan zei Jo: ga maar naar buurvrouw Poolman, die is handig en die repareert hem wel," vertelt Rie.

"Bij Tolk hadden ze een waterpomp achter het huis. Als wij gingen eten, zei mijn vader: ga even een kannetje water halen bij Tolk, dat is zo heerlijk fris." Rie heeft ook de moeder van Jo Tolk goed gekend. "Het was een aardige familie en al die kinderen naast ons, dat was een leuke afleiding. Kort nadat ze haar huis had verkocht aan Vereniging Hendrick de Keyser is Jo, in 1965, overleden." Jo Tolk werd 58 jaar.

"De mooie piano die daar tegen de muur staat, hebben wij gekocht van de erfgenamen van Jo," zegt Rie. "Jo had conservatorium gedaan en die piano uit de jaren dertig was van haar geweest. Nee, ik heb haar nooit horen spelen, maar ik weet wel dat ze heel vroeger operettes opvoerde met de kinderen. Volgens Martha heeft Jo Tolk ook voor de radio opgetreden." "Die piano," zegt Rie, "die gaat zolang wij leven de deur niet uit."

zorgde voor pakjes en met Kerst werd de boom versierd. Tante Vivian had dan iets bijzonders: ze maakte zuurkool klaar op zijn Frans." Op het eten was niets aan te merken. "Dan stonden we te koken voor zo'n achttien kinderen, in een klein keukentje. Een heel gedoe, maar het lukte altijd. Groente, die hadden we van Tjeerd Nooij, en vlees van slager Jaap van Ammers. De slager kwam om de dag vragen wat we daags erop nodig hadden, want het ging om best grote hoeveelheden."

Fijtjes opa werkte op de noodslachtplaats, waar goedkoper vlees werd verkocht. "Maar daar ging Jo Tolk nooit naartoe," zegt Fijtje. "Ja, er ging heel veel brood door, dat hadden we van ome Klaas van der Vegte en het werd gebracht door Joop de Haan. Beleg was simpel: veel hagelslag en pindakaas, want dat had opa Tolk in de winkel."

Opa at niet mee aan tafel; hij kreeg een bordje eten in zijn kamer. "Langzaamaan werd hij ouder en zat hij vaak in zijn stoel. Ik heb tussendoor ook wel geholpen in de winkel," zegt Fijtje. "Opa Tolk hoorde de winkelbel niet meer."

's Avonds gingen de kinderen in bad, eh, in de teil. "Nee," lacht Fijtje, "niet allemaal in hetzelfde water. Jo Tolk was een heldere vrouw. Op een hekje, boven, waar de slaapkamertjes waren, werden alle kleren klaar gehangen, die de kinderen de volgende dag aan moesten."

Slordig op geld was ze wel, tante Jo. "Ze klaagde altijd dat haar geld op was, maar overal slingerden munten en biljetten. Ik heb ze eens een paar weken lang verzameld en opgespaard. Toen tante Jo weer klaagde dat ze arm was, liet ik haar zien wat ik voor haar had. Ik geloof dat het alles bij elkaar wel honderd gulden was."

Fijtje Groot kan wel tien, vijftien, misschien twintig adressen noemen van huizen waar ze heeft gewerkt. "Mijn moeder en ik werden ook vaak gevraagd, voor feesten en partijen. Dan verzorgden wij samen de bediening." Toen ze 24 was had Fijtje zelf feest: ze trouwde met Herman Groot die schilder was. Ze kregen drie dochters.

Fijtje heeft ook nog op de kaasboerderij van Wiedemeijer aan De Erven gewerkt. "Die zware kazen moest je door het grind naar achteren brengen in een kruiwagen. Och, hoeveel kazen zal ik wel niet voor de toeristen hebben ingepakt?" Vandaag, op de dag waarop wij Fijtje spreken, is er Kaasmarkt in Edam. "Ik hoef er niet heen," lacht Fijtje als ze haar bezoek naar de deur brengt. "Ik heb genoeg kaas gezien."

Veel belangstelling voor website oudbroek.nl

Regelmatig rijst de vraag hoeveel mensen de website oudbroek.nl bezoeken. Sytze Boschma houdt dat voor ons bij. Hij maakt onderscheid tussen het aantal bezoekers en het aantal zoekopdrachten. Zo hebben in de periode van 1 tot 14 juni voor de historische kranten 245 verschillende bezoekers 1375 zoekopdrachten gegeven. Als je dat vertaalt naar een heel jaar, dan zijn dat ongeveer 6.000 bezoekers die ongeveer 35.000 zoekopdrachten geven. Voor het collectiebeheer levert Sytze de volgende cijfers.

Jaar	Bezoekers	Bekeken objecten
2009	362	2.831
2010	217	2.745
2011	544	3.727
2012	1.941	36.375
2013	2.527	66.518
2014	3.589	162.557
2015	4.253	168.390

Conclusie is dat beide systemen fantastisch vaak worden bezocht.

Nieuw verguldsel (in 1898) voor de haan

Broek in Waterland.

De Broekers zijn tegenwoordig in de gelegenheid om 'hogere' gymnastiek te bewonderen. De heeren Peek, loodgieters te Purmerend, zijn nl. bezig om eenige noodige reparaties aan den spits van den toren te verrichten. Tevens hebben zij de weerhaan en de daaronder bevestigde bal omlaag gehaald, om door den schilder, die zijn eigen werkplaats verkoos boven zoo'n luchtig verblijf, dertig meter boven den begane grond, te worden verguld. Binnen in de bal staat vermeld, dat in 1780, 1833 en 1864 iets dergelijks gebeurde, met de bijvoeging van de namen der toenmalige burgemeesters, en van allen, welke aan dat werkje annex waren.

Bron: Purmerender Courant, 5 juni 1898

Verlag Jaarvergadering Historische Vereniging Oud Broek in Waterland

Op zondag 24 april 2016 hield de Historische Vereniging Oud Broek in Waterland haar 50ste jaarvergadering. Niet zoals altijd op een maandagavond, maar op zondag, en wel in de Broekerkerk ter gelegenheid van de opening van de eerste tentoonstelling over de watersnood van 1916. Stipt om 13.30 uur opende de voorzitter de vergadering. De opkomst was veel hoger dan normaal. Het optreden van het Fanfarecorps Zuiderwoude bij de opening van de tentoonstelling zal daar zeker aan bijgedragen hebben.

De vereniging kan tevreden terugkijken op het jubileumjaar 2015. De receptie was druk bezocht en over het cabaret werd nog lang nagepraat. Het jubileumboek is door iedereen goed ontvangen. Dankzij de goede zorgen van penningmeester Hillie Honingh zijn de kosten binnen het budget gebleven. Alle kosten voor het jubileum en het jubileumboek zijn verwerkt. Desondanks was er een klein positief resultaat.

De voorzitter bedankte uitvoerig de vele vrijwilligers die zich belangeloos inzetten voor de vereniging. De groep vrijwilligers onder leiding van Jan Maars die de rondleidingen verzorgen, Jan Visser en Jan Hoetmer die de weidemolen en het eendenhuisje in goede staat houden, Aagje Bruijn, Atsie Drijver en Sytze Bosma die de collectie onderhouden en op internet toegankelijk hebben gemaakt. En met succes. Per jaar komen er ruim 10.000 bezoekers op de site. De redactie van oud broek.nl onder leiding van Hanneke de Wit. Aagje en Atsie die de tentoonstellingen samenstellen en organiseren. En last but not least, Cees Oud die altijd voor ons klaarstaat. Alleen dankzij de vele vrijwilligers kan de vereniging bestaan en haar activiteiten ontplooiën.

In de rondvraag werd onder meer het punt van de vele bootjes die overal aangemeerd liggen, ter sprake gebracht. De voorzitter antwoordde dat het probleem bekend is en dat een oplossing niet zo eenvoudig is. Ook wees hij erop dat het onderwerp al door de dorpsraad met de gemeente wordt besproken. Bij de herziening van het bestemmingsplan voor Broek in Waterland in 2018 is dit zeker een aandachtspunt.

Op tijd kon de voorzitter de vergadering sluiten. Na een korte pauze konden we genieten van een prachtig optreden van het Fanfarecorps Zuiderwoude. Het optreden stond speciaal in het teken van de watersnood van 1916. Na afloop van het concert verklaarde de voorzitter de tentoonstelling voor geopend. Inmiddels hebben velen de expositie bezocht.

Jaap Wortel

Indijking Noordmeer

Broek in Waterland, 20 oktober 1863. Deze gemeente mag zich verheugen, dat de heeren jhr. W.F. Alewijn (burgemeester) en J. Hoffman, Koncessie van Z.M. den Koning hebben verkregen tot indijking en droogmaking van het Noordmeer, een water grootendeels gelegen binnen deze gemeente.

Nieuwe Rotterdamsche courant 22-10-1863

Bedroevend

Het Gemeente-Bestuur van Broek in Waterland, in aanmerking nemende, de bedroevende omstandigheden door de jongste overstroming veroorzaakt, berigt aan alle belanghebbenden, dat de gewone KERMIS aldaar, dit jaar geene plaats zal hebben.

Cs. Koker, Schout

Uit: Opregte Haarlemsche Courant 7-7-1825

OVER ONZE PROPERHEID

Wij, rechtgeaarde Broekenaren, wij vorren een schoon volk, een proper volk. Wij voelen de properheid als een levensbehoefte. Wij kunnen er niet buiten, ja, wij woekeren ermede. Wij wrijven ons meubilair tot hot flonkert. Ons zeil moet glanzen van gladheid en liefst getooid zijn met een paar „echt mooie kleedjes” om ongelukken te vergemakkelijken. Onze ruiten munten uit door helderheid en met tedere zorg staan wij steeds met een doekje gewapend op wacht, om iedere poging der voogden om de ongereptheid onzer vensters te verstoren, in de kiem te smoren.

Doch onze zin voor netheid blijft niet beperkt tot onze woning alleen. Wij schilderen onze hekjes in frisse, liefst groene kleuren. Ieder grassprietje tussen de straatstenen is ons als een doorn in het oog. Wij hebben daarom een „stratenschouw” ingesteld om onszelf wettelijk te dwingen elke ongerechtigheid te verwijderen, het wegdek af te soppen, om vervolgens door middel van een laagje schoon, wit zand, een fris aanzien te verschaffen. Als we ontdekken dat buurman zijn tuintje zo verwaarloost, dan organiseren wij een wedstrijd voor vóortuintjes, waarmede wij voortreffelijke resultaten boeken. Bordjes met „Verboden op het gras te lopen” in de perkjes garanderen ons Havenrak een verzorgde afscheiding van de weg.

Ja, de properheid is in ons verankerd als een erfgoed onzer vaders. Want, dit alles moet maar kinderspel zijn in vergelijking met vroeger tijden. Het is ruim 100 jaar geleden, dat Hildebrand in zijn schets „De Noord-Hollandse Boerin” uit de Camera Obscura schreef over de

„... Broek in Waterlandse Kleingeestigheid, die op muilen rondsluipen en alle meubelen en huisraad spaart, wrijvende, poetsende, en gladmakende wat zij niet zou durven gebruiken”. En dit is nog maar een vage aanduiding, de Portugese journalist Ramalho, die in 1883 een bezoek aan ons land bracht, schenkt in zijn boek „A Holanda” klaarder wijn: „Broek in Waterland is, op zindelijkheidsgebied, om zo te zeggen een geconcentreerd vleesextract, getrokken uit het rund, dat Holland heet.

De nationale deugd der properheid wordt hier tot een idee fixe, een algemene waanzin. De mensen zijn van de boenduiwel bezeten. Zij lijden aan een schoonmaakwoede, die aan het delirium grenst. Men heeft de gewoonte thuis op kousevoeten te lopen om de vloeren niet te bekrassen of te bedoezelen. Kwispedoors staan voor de huisdeuren om te voorkomen dat er op straat wordt gespuwd of dat men er zijn pijp uitklopt. Straatjongens ontvangen een beloning als zij het stof uit de spleten tussen de straatstenen wegblazen en stuk voor stuk de van de bomen gewaaiende bladeren oprapen en in de vaart werpen. Op alle wegen matten met de aanbeveling aan de voorbijgangers om hun voeten te vegen vóór zij het dorp binnenwandelen. Er was eens een compleet oproer tegen twee vreemdelingen, die het dorp bedoezelden door een kerspit op de openbare weg te deponeren. In de stallen is een overvloed aan sponzen aanwezig en er blijkt zonneklaar dat zelfs de intiemste reinigingsmanipulatie voor het rundvee in de Broeker stallen geen mysterie is gebleven”

Wanneer wij dit lezen, vrienden, zien wij, dat ondanks onszelven, onze deugd der properheid in de loop der tijden is verwaterd. Komt vrienden! Grijpen wij schoffel en wiedmes, kwispedoor en spons. Wij hebben een taak!

E.S.

14 Juli 1950 • Uitdam orgaan van de stichting „DE BROEKER GEMEENSCHAP”

De invloed van Jan Nieuwenhuizen

Nuts-bibliotheek Laan 24

Broeker Bibliotheek al ruim 160 jaar oud

Broek in Waterland. De invloed van het baanbrekende werk van Jan Nieuwenhuizen, oprichter van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen (NUT), werd in het begin van de 19e eeuw ook merkbaar in Broek in Waterland. Het Departement Broek van het NUT werd in 1821 opgericht, toen de Maatschappij zelf al 37 jaar bestond. Volgend jaar wordt het 200-jarig bestaan gevierd van het geesteskind van Jan Nieuwenhuizen.

G. J. Mulder van het Kerkplein in Broek in Waterland doet in onderstaande bijdrage een boekje open over de geschiedenis van de plaatselijke bibliotheek. Hij schrijft: *De schooltoestanden waren aan het einde van de 18e eeuw vaak zeer slecht, ofschoon het in Broek nog meeviel. Want in 1635 werd de school onder het tegenwoordige raadhuis vernieuwd. In 1656 werd de school weer verbouwd, de lokalen werden toen verhoogd en verbeterd (bequame en luchtig). Op den 5e mei 1601 werd begonnen met de bouw van een schoolmeestershuis achter de kerk. Tot in 1712 was het met riet bedekt, dat jaar werden er pannen aangebracht. Maar het huis bleef in slechte staat, totdat op verzoek van de bewoner in 1740 het geheel werd vernieuwd. In 1865 werd het postkantoor, wat het nu nog is. (Noot van de redactie: zowel de school als het raadhuis bevond zich in de voormalige kosterij.)*

Jan Knap

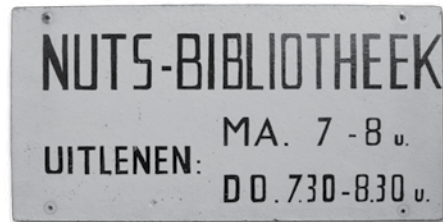
Op 11 december 1821 werd in de herberg de Zwaan aan de Jaagweg het departement der Maatschappij tot Nut van het Algemeen opgericht. Daarna werd spoedig besloten tot het oprichten van een bibliotheek. Tot de oprichters behoorde o.m. de Broeker Schoolmeester

Nuts-bibliotheek Laan 24

Links: de uitleentafel en rechts zelfs boeken in de bedstede. (1972)

Jan Knap. Hij heeft meegewerkt aan het besluit tot oprichting van de bibliotheek, doch hij stierf kort daarna in 1822. Zijn opvolger, de onderwijzer Jan Drost, werkte in de jaren 1822-1847 aan de inrichting van de bibliotheek, die hoofdzakelijk uit schenkingen en af en toe uit aankoop van de departementskas en uit vrijwillige bijdragen van de leden bestond.

Na de dood van Drost in 1847 werd Gerrit Pilger zijn opvolger als onderwijzer en als commissaris van de Nutbibliotheek en in 1887 werd Arend Schoemaker benoemd tot hoofd van de Openbaar Lagere School in Broek in Waterland. Hij nam meteen de zorg van de Nutbibliotheek op zich.

Gedurende 38 jaren heeft hij zich geheel aan die taak gegeven. En juist in een moeilijke tijd (overgang van de 19e naar de 20e eeuw). Zo werd in aansluiting met de schoolbibliotheek, een jongeliedenbibliotheek gesticht, die een overgang moest vormen naar de volwassen lectuur. Dit is het eerste werk van Schoemaker geweest, het orde scheppen in de chaos van de verouderde lectuur. De nieuwe tijd eiste een andere smaak van het publiek. En Schoemaker ging aan het schiften, uitzoeken, ordenen en schikken. Herhaaldelijk werd de catalogus door Schoemaker omgewerkt. Zo kreeg hij toen al een pluim van het hoofdbestuur, omdat Broek een van de beste bibliotheken had van de kleine departementen.

De boeken van de reizende bibliotheek worden schoongemaakt in de achtertuin van Dorpsstraat 20. Links een verzendkist.

Erelid

Op 12 mei 1925 werd onder leiding van voorzitter dr. P.T.J. Parrée de voorjaarsvergadering gehouden waarop Schoemaker werd gehuldigd. Bij zijn pensionering als schoolhoofd had hij ook zijn ontslag ingediend als commissaris en bibliotheekhouder. Op deze laatste avond bood W. van Engelenburg, gemeentesecretaris van Broek, Arend Schoemaker het erelidmaatschap van departement Broek in Waterland aan. De bibliotheek was gevestigd in het nu verdwenen café Concordia van K. Wit. Juffrouw Iete Rems was in die dagen al een belangrijke figuur in het bestuur van het departement, zij ging als afgevaardigde naar vergaderingen van het hoofdbestuur. Zij werd vóór 1920 al benoemd tot hoofd van de reizende bibliotheek. Algemeen leider en directeur was dr. Steenberg. Zijn kantoor was gevestigd in het Centraal Station. Daar het op den duur bezwaarlijk werd voor juffrouw Rems elke dag met de tram naar en van Amsterdam te gaan werd de reizende bibliotheek (of zoals het genoemd werd, het boekenkantoor) in 1921 aan de Dorpsstraat 20 van Broek in Waterland gevestigd.

Veel werk

Als de boeken terug kwamen in het voorjaar, dan moesten ze ontvlekt worden, nagekeken en gekaft. Dan was er wel voor zo'n 14 meisjes werk en met het administratief en toezicht liep het tot een kleine 20 aan vrouwelijk personeel. Hiermede was het werklozen probleem onder vrouwen in Broek grotendeels opgelost. Tegen de herfst liep de drukte weer op, want dan werden de boeken in kisten gepakt en moesten deze verzonden worden tot in de kleinste uithoek van Nederland, meestal naar hoofdonderwijzers. Het boekenkantoor is zo'n 12 jaar in Broek geweest, totdat Iete Rems de pensioengerechtigde leeftijd bereikte in 1933. Toen verhuisde het kantoor weer terug naar Amsterdam; het werd gevestigd aan de Keizersgracht.

Bron : Nieuwe Noord Hollandse Courant, 2 januari 1984

Zindelijk - maar niet heus

Hooggeëerde heer. "Het is wereldbekend dat ten uwent de jonge meisjes zeer net, rein en huiselijk zijn."

Watblief? Een mooi begin hè! Dat is het begin van een brief, uit een stad in Duitschland, van een mijnheer, die zijn huishouden gaarne door een Broeker jongedame zag waargenomen. Omdat we zoo zindelijk zijn! Jawel, wie de naam heeft van vroeg opstaan, kan geen luiard zijn; maar als die mijnheer eens zag, hoe hier alle wateren door de faecalien van mensch en dier worden verontreinigd, wanneer hij zag hoe, niettegenstaande deze dagelijksche verontreiniging, vele huismoeders datzelfde water gebruiken om potten en pannen die dagelijks in de huishouding worden gebruikt, schoon (!) te maken, dan zou hij tot de overtuiging komen, dat Broek in dit opzicht zijn roem heeft overleefd, en zich afvragen of het zulke onnadankende huismoeders wel ernst is met het inprenten van zindelijkheid aan de jeugd. Reeds een vijftigtal jaren geleden qualificeerde Nicolaas Beets in zijn Camera Obscura de Broek in Waterlandse zindelijkheid als "op muilen rondwarende, wrijvende, en poetsende en gladmakende, wat zij niet durft gebruiken".

Die zindelijkheid vindt men hier nog, maar niet meer in zoo'n erge mate.

Bron: Nieuwe Purmerender Courant, 18-08-1898

Dirk (89) en Trien (83) Ploeger - 'echte' Broekers, maar hun wieg stond ietsje verderop

Op de tweede rij tweede van rechts Dirk Ploeger

'Alle schoolkinderen in Uitdam zaten samen in één klaslokaal'

Het verhaal over zijn loopbaan als loodgieter en elektricien heeft in de Seniorenpost gestaan. Over zijn grote liefhebberij, het schaatsen (drie Elfstedentochtkruisjes), vertelde hij eerder in oudbroek.nl. Hij heeft er eens over nagedacht, zegt Dirk Ploeger, en hij heeft besloten nu eens met iets heel anders te komen, dat maar weinig mensen weten.

We spreken Dirk en Trien Ploeger in het huis met prachtig uitzicht op weiden en sloten aan de Heems Weer in Broek in Waterland waar ze sinds 1988 wonen. Ze komen allebei uit Uitdam, waar Dirk in 1927 en Trien Pronk in 1933 werd geboren. Haar vader had er een boerderij, zijn vader was visser. Zij was zestien, hij 22, toen ze 'eerst nog wat losjes en een beetje stiekem' verkering kregen.

"In Uitdam had wel een lagere school gestaan, maar toen ik klein was, was er geen school," vertelt Dirk. "Anderhalf jaar lang moest ik naar school in Zuiderwoude met nog zo'n twintig andere kinderen. 's Morgens werden we door een vrachtauto van de firma Knip uit Zuiderwoude opgehaald en hup naar binnen geslingerd. We zaten op bankjes onder een tentdoek. Soms hadden we gezelschap van een kalfe of lagen er zakken voer in de wagen."

In 1934 werd een nieuwe school gebouwd in Uitdam: één lokaal voor 24, 25 leerlingen. Alle acht klassen zaten bij elkaar en alle kinderen kregen les van meester Leenders. Trien: "Op die school heb ik ook gezeten." Na de lagere school leerde Dirk op de Lagere Technische School in Edam het vak van machinebankwerker.

Duitse militairen

Dirk: "In 1942 kwamen er Duitse militairen in Uitdam. Er werden twee barakken geplaatst aan het einde van ons dorp, met ongeveer twintig soldaten. Op de dijk werd een uitkijkpost gemaakt, met zandzakken bekleed. Daar stond een mitrailleur in."

"Rondom het Uitdammer Die werden lampen geplaatst, die 's avonds brandden. Het was een 'schijnhaven' van Schellingwoude, waar de Duitsers een vlieghaven hadden. Op vijf plaatsen kwam een strokeet. Ze hadden een snelboot met verlichting, die voer 's avonds op het meer. Als er dan bommen werden gegooid, drukten zij op een knop en vloog een strokeet in brand."

De vijf kinderen Ploeger, die op de bovenverdieping sliepen, hoorden de bommen gieren, die de Engelsen op de schijnhaven gooiden.

Dirk: "Diep in het veen moeten nog heel veel bommen liggen."

Ploeger vertelt dat de dorpskinderen de Duitsers aanvankelijk niet als vijand zagen. "We zaten veel bij de Duitsers, want daar gebeurde altijd wat. Ze bouwden uitkijkposten, waren druk met van alles. Soms mocht je met hen mee, met de snelboot naar Holysloot bijvoorbeeld. Dat veranderde toen de Duitsers razzia's gingen houden om jonge mannen op te pakken, die verplicht werden in Duitsland te gaan werken. "Sommige jongens vertrokken naar Duitsland, andere doken onder bij de boer. Vissersschepen werden gevorderd, dus die probeerden we op tijd weg te brengen en te verbergen onder het riet. Op de dijk hadden we windmolens staan. We draaiden zelf stroom."

Het waren angstige tijden. "Zo was er een boer die werd gesnapt bij het luisteren naar een radio en die daarom in een auto werd getrapt en geslagen." Van 1943 dateert de schuilkelder van de Duitsers, met muren van ruim een meter dik, die u nog altijd kunt zien in Uitdam. "Op 5 mei 1945 hoorden we rond tien uur, dat de oorlog was afgelopen," zegt Dirk. "Ik plaatste een vlag in de molen. Even later kwam een Duitse soldaat met een geweer naar ons toe. De vlag moest weg."

Michiel Holman

Laten we even terugkeren naar het 'burgerbestaan'. Toen hij zestien was ging Ploeger werken bij loodgieter en elektricien Michiel Holman, die aan Zuideinde 20 in Broek in Waterland een winkel had. "Op de fiets, en als het heel erg sneeuwde en vroom, lopend door de weilanden." Hij werkte er begin jaren veertig zes dagen in de week, op zaterdag tot één uur. "Voor tien gulden - maar ik heb van Holman veel geleerd."

In de winter van 1946 moest Dirk twee avon-

De haven van Uitdam

Zuideinde 2 en 4 met Jaap Honingh met schep en Jan Hofman met bezem, de middelste is Bregman, knecht van Hofman. (Mi)chiel Visser is de barbier, maar ook schoenmaker. In 1954 kwam Dirk Ploeger in dit pand en werd het een winkel in huishoudelijke artikelen. Huis Jaap Honingh is nog niet ingekort. Twee keer per jaar was er stratenschouw, er werd dan gewied, geschrobd en ingeveegd met fijn zand. Door de burgemeester en een wethouder werd schouw gehouden.

den in de week naar Monnickendam voor zijn middenstandsdiplooma. "Het was een strenge winter; de wegen waren onbegaanbaar. De sneeuw lag van bovenkant dijk tot op het land. 's Morgens ging ik lopend 'land over zand' naar Broek om te werken, 's avonds met de tram naar Monnickendam en om negen uur bovendien lopend weer naar huis."

Destijds, zegt Dirk, had je voor alles wat je beroepsmatig deed, een diploma nodig. Dus leerde hij niet alleen voor elektriciens en loodgieter, maar ook omgaan met gasleidingen en kachels. Hij heeft zelfs een cursus in Den Helder gevolgd. "Als je ziet hoe mensen tegenwoordig zelf leidinkjes aanleggen - levensgevaarlijk." Trien: "Vroeger werden leidingen geregeld gecontroleerd, maar dat hoor je tegenwoordig nooit meer."

Eigen baas

In 1954 begon Ploeger voor zichzelf als elektricien en loodgieter; in dat jaar trouwde hij met Trien Pronk. "Jij hebt op de ochtend van onze trouwdag nog koeien zitten melken," herinnert Dirk zich. Trien: "Nou, dat weet ik niet meer hoor." Voor vijfduizend gulden had Ploeger intussen een winkel aan Zuideinde 2 gekocht.

"Het pand was tien bij acht meter. Wij maakten een winkel van vier bij acht, de rest werd woning. We sliepen boven." Trien stond achter de toonbank om elektrische apparaten, huishoudelijke artikelen en alles wat de klant maar nodig kon hebben, te verkopen.

"Ik kreeg eens de tip een radio in de etalage te zetten, dat was misschien iets voor de verkoop," vertelt Dirk. "Maar ik had er de papieren niet voor en al heel snel kwam er iemand van de economische dienst. Die radio moest eruit. Alles was aan regels gebonden."

Ze hebben de winkel nog uitgebreid, stuk eraan gebouwd, maar uiteindelijk werd hij toch te klein. De komst van de nieuwe wijk Nieuwland, op de weilanden achter het Havenrak, bood uitkomst. Ploeger, die veel werk kreeg dankzij de nieuwbouw van woningen, greep de kans er een grote winkel en werkplaats te laten bouwen. In 1973 legde dochter Greet de eerste steen, zoon Paul heeft winkel en werkplaats in 1988 overgenomen.

Heeft mevrouw Ploeger de winkel aan het Zuideinde gemist? Of is het maar schone schijn, dat zo'n kleine winkel romantischer is? "Voor de verkoop was de plek aan het Nieuwland veel gunstiger," luidt het antwoord. "De bewoners van de nieuwe huizen werden klant. Cees van El zat vlakbij met zijn klompenmakerij; er kwamen veel toeristen. En we konden meer gaan verkopen, schoolspullen bijvoorbeeld en schaatsen, die door Dirk werden geslepen."

Trien Ploeger heeft tot 2004 in de winkel gewerkt. Ze wipt, als ze in de buurt is, graag nog even binnen bij schoondochter Simone en 'de meiden' die nu in de winkel helpen. "Een beetje aanspraak, een beetje bijkletsen, dat is altijd wel leuk."

Achter boerderij aan de Eilandweg, het pand van Ploeger.

HdW

Per stoomboot naar Haarlem

Een zestigtal der grootste leerlingen der openbare lagere school in Wijk I hadden vrijdag 11 juli een aardig 'uitje' naar Haarlem en Omstreken. Zij vertrokken onder geleide van het onderwijzend personeel per stoomboot naar Haarlem, bezochten verder per spoor Zandvoort, wandelden naar Bloemendaal en maakten van daar een toertje in eenige rijtuigen, die hen weder naar de boot in Haarlem brachten. Des avonds ongeveer te negen uur kwam de boot weder te Broek. Het gezelschap was toen vermeerderd door het Fanfarecorps dat de feestzangers aan het Schouw had opgewacht en het laatste gedeelte van den tocht door eenige vrolijke wijsjes opluisterde.

Waarschijnlijk zaten de leerlingen in een dergelijke boot. Dit is de 'Geulstroom', die voer o.a. van Amsterdam naar Broek in Waterland en Marken.

Bron: Nieuwe Purmerender Courant, 27 juli 1899

Cursus Oud Schrift voor beginners

In oktober start het Waterlands Archief met een cursus Oud Schrift. Deze cursus is bedoeld voor iedereen die zeventiende- en achttiende-eeuwse teksten wil leren lezen.

Aan de hand van oude documenten uit het Waterlands Archief leren de cursisten de letters herkennen en de betekenis van de oude, bijna vergeten woorden. Aan de orde komen ook de soorten documenten (wat is bijvoorbeeld een resolutie of een attestatie?). Daarbij besteedt de cursus aandacht aan de archieven zelf: door wie werden ze gevormd, met welk doel en wat kun je er in vinden?

Ook in het verleden werd de stad of het dorp bestuurd, belasting betaald, rechtszaken gevoerd, huizen gekocht, erfenissen verdeeld, gezorgd voor de weeskinderen en gedoopt, getrouwd en begraven. Veel hiervan is opgeschreven en bewaard gebleven. Het zelf kunnen lezen van de oude documenten brengt de geschiedenis wel heel dichtbij!

Het lezen van oud schrift is door iedereen te leren, maar alleen oefening baart kunst. Van de cursist wordt daarom verwacht dat hij/zij gedurende de cursus voldoende tijd besteedt aan het thuis voorbereiden van de teksten door het maken van transcripties.

De cursus bestaat uit acht bijeenkomsten (om de week) op vrijdagmiddag van 14.00-16.00 uur in het Waterlands Archief, Wielingenstraat 75 te Purmerend.

De cursus start op 7 oktober (mits voldoende aanmeldingen).

De kosten bedragen € 85,00 inclusief lesmateriaal. U kunt zich aanmelden bij docent Mathilde Kors, 0299-411541 of m.kors@waterlandsarchief.nl.

Peter Spier (89) heeft 'godlof slechts kleine mankementen'

Peter Spier, geboren in 1927, groeide op in Broek in Waterland. Tussen zijn achttiende en zijn 24ste jaar maakte hij tientallen tekeningen in ons dorp en omgeving. Begin jaren vijftig emigreerde hij naar de VS.

Twee jaar geleden schonk Peter Spier Vereniging Oud Broek in Waterland 130 tekeningen. Een selectie was tijdens twee exposities in de Broeker Kerk te zien. In totaal werden 240 reproducties van de tekeningen verkocht.

Recentelijk deed Spier onze vereniging nog eens 160 tekeningen cadeau. Een groot deel ervan is te zien tijdens een expositie in de Broeker Kerk. Het gaat om tekeningen van Broek in Waterland, Marken (o.a. kostuums), Volendam (o.a. de haven) en Uitdam.

Per mail stelden wij Peter Spier enige vragen.

U bent in juni 89 jaar geworden. Hoe gaat het met u?

"Correct: ik ben 89 jaar oud en wij zijn haast zestig jaar gelukkig getrouwd. We wonen nog in ons eigen huis met de, godlof kleine, mankementen die bij de ouwedag horen. Maar het 'hoekie om' moet voor de deur staan."

U woont al 65 jaar in de Verenigde Staten. Twee jaar geleden bezocht u Broek in Waterland. Vond u de sfeer terug van uw jeugd en jonge jaren?

"Het dorp is, vergeleken bij 'mijn' tijd, bijzonder luxueus geworden. Ik zag veel dure auto's, de oude huizen van toen zijn prachtig opgeknapt. Maar de sfeer was onveranderd."

Tekent u nog steeds of is de pot inkt opgedroogd?

"Ik teken nauwelijks meer, maar doe nog aan modelbouw van minisepen, molentjes en bruggetjes. Helaas komt ook daar een eind aan, want mijn ouwe handen beginnen daar geen zin meer in te hebben."

U hebt ruim veertig boeken geschreven en geïllustreerd. De Engelse vertaling van 'De koe die in het water viel' ligt zelfs in de winkel van het Rijksmuseum. U bent dus ook hier nog beroemd: weet u dat?

"Dat mijn ouwe koe in de winkel van het Rijksmuseum ligt, wist ik niet."

Hebben uw kinderen of uw twee kleinzonen uw liefde en talent voor het tekenvak geërfd?

"Mijn nakomelingen worden geen tekenaars, maar het zijn ijverige voetballertjes."

Dank u wel!

"Het ga je goed!"

Tentoonstelling tekeningen van Peter Spier van **23 augustus t/m 2 oktober** in de Broeker Kerk. U kunt ook nu weer voor 15 euro per stuk reproducties van de tekeningen kopen.

Botter in Volendam

'We traden overal op, van Appingedam tot Zuid-Limburg'

Tv-opnames in 1975 aan de Leek. Jan Spaans, Anneke Schilder, Marion Spaans en Freek Schouten

Cabaret der Lage Landen, een beroemde groep uit ons dorp

Anneke Schilder: "Julie waren als cabaretgroep al twee jaar actief, toen ik er in 1965 bij kwam, omdat Jan en jij iemand zochten, die gitaar speelde." Marion Spaans: "Onze gitariste, Betty Spaans, ging emigreren, vandaar. Jij bleek, behalve dat je gitaar speelde, nog goed te kunnen zingen ook."

We spreken Anneke Schilder en Marion Spaans bij Anneke thuis 'omdat zij het grootste aantal plakboeken heeft'. Ze heeft ze op de tafel opgestapeld: zijn het er achttien, twintig? Marion: "Jij was een echte hamster." Anneke: "Ik plakte zelfs suikerzakjes in."

Anneke, die toen nog Prijs heette, Jan (zang) en Marion Spaans (zang en gitaar) en Freek Schouten (zang) uit Uitdam vormden het Cabaret der Lage Landen, dat overal in het land met groot succes optrad. Anneke heeft de optredens ruwweg opgeteld: ze komt tot ruim 350. Jan Spaans was veeboer; de groep trad vaak op voor landbouworganisaties en plattelandsverenigingen, maar ook voor sportverenigingen en bij jubilea. Broeker verenigingen en organisaties wisten de cabaretgroep altijd wel te vinden, als er iets te vieren viel. Zo ook Vereniging Oud Broek in Waterland, bij haar 35-jarig bestaan in het jaar 2000.

Marion: "Broeker toren, het lied dat Jan in 1969 maakte, stond vaak op het programma." Anneke: "We pasten onze teksten aan naargelang de plek waar we optraden." Marion: "Dan vroegen we tevoren: is hier een heet hangijzer? Nu er is altijd, overal, wel een heet hangijzer, dus daar gingen we dan op in." Anneke: "We hebben de hele landbouwpolitiek door de jaren heen in onze teksten verwerkt."

Actueel

De actualiteit was een dankbaar onderwerp. Marion: "Spanje voor Oranje, toen prinses Irene trouwde met Carlos Hugo." Anneke: "Scheepsmagnaat Verolme, de nozems, Dolle Mina, de seksboetiek." Marion: "Over de Duitsers, dat ze de 25ste Bevrijdingsdag hier vierden in een 'Zimmer frei'." Niet alles kon overal. In streng christelijke gemeentes was zelfs het woord 'gedonder' taboe. Marion: "Jan had, als persiflage op een streekroman, een lied gemaakt over een meisje dat van huis was weggelopen. Ergens in het midden van Zuid-Holland liepen de bezoekers de zaal uit."

Tijdens het oefenen maakten ze de muziek of ze gebruikten bestaande muziek. "Niet dat we afzonderlijk nou zulke mooie stemmen hadden, maar gezamenlijk klonken ze goed," zegt Marion. Anneke: "We improviseerden; ging er iets mis, dan losten we dat zingend en spelend op."

Anneke, Marion en Jan bleven bij elkaar, Freek Schouten werd in 1979 opgevolgd door Gerard Verburgt uit Hoorn. Daarna kwam, in 1983, Klaas Jan Bierman uit Grosthuizen, die tevens chauffeur was. Klaas Jan is tot het eind gebleven. Marion: "Hij zei laatst nog tegen me, dat hij onze groep erg mist."

De cabaretgroep kreeg een onkostenvergoeding, soms een extraatje, zoals een etentje. Anneke: "Vooral in het oosten van het land zijn de mensen erg gastvrij."

'Dat bekt niet'

Begin jaren zeventig was de tijd rijp voor wat hulp van buitenaf in de vorm van een regisseur. De keus viel op Peter Bierenbroodspot, voormalig toneelspeler. Geweldig, zeggen de dames, zoals hij de groep heeft geholpen richting nog meer professionaliteit. "We moesten zus staan en niet zo, niet bewegen tijdens het zingen. Hij lette op de intonatie en we kregen de tip veel uit onze teksten weg te laten," zegt Anneke. Marion: "Dan zei hij: dat bekt niet."

We bladeren door de plakboeken met positieve recensies, bekijken de foto's. De vrouwen dragen dezelfde jurken, de mannen hetzelfde pak. Eerst maakte Marion de jurken zelf, later gingen ze naar Van Alem, De Bijenkorf. "We hebben een heel verschillend postuur; toch lukte het altijd wel iets leuks te vinden."

Marion heeft met het cabaret 'heel veel plezier' gehad. "Het heeft ons leven verrijkt." Anneke: "We kwamen aan onze adressen door mond-tot-mondreclame. Het was ontzettend leuk, overal dat enthousiaste publiek." Marion: "Het was wel altijd jachten en jagen; vaak kwamen we midden in de nacht thuis. Ik dacht weleens: ik wou dat ik van breien hield." Anneke heeft wat optredens op een rijtje gezet. Winterjongerendag in 'Treslong' in Hillegom. In 1975 tv-opnames op het Nesje en aan de Leek voor 'De natuur is van ons allemaal' (Achter het nieuws). In 1978 voor de radio in programma 'De oude Engh'. Anneke: "Toen heeft Jan Kop-

Broeker toren

*Broeker toren, je spits is zo slank
'k Wil altijd weer horen jouw breed bronzen klank
Hoor 'k 's morgens je luiden dan zijn we weer blij
want dan hebben wij er een Broekertje bij.*

*Broeker toren, je staat daar te staan
Als twee mensen trouwen, dan hoor ik je slaan
Jouw breed bronzen ding-dong strooit vreugdevol uit:
Wij hebben in Broek weer een Bruigom en Bruid.*

*Broeker toren, je stem klinkt soms koud
Er is niemand geboren en niemand getrouwd
Dan brengen wij mensen een Broeker naar 't graf
En jij laat ons weten: een leven liep af.*

*Broeker toren, jij ziet alles aan
Je zag generaties steeds komen en gaan
In eeuwige kringloop zijn wij ingedeeld
En wat wij ook zijn, dat is ingebeeld.*

Jan R. Spaans

penaal, die hier later burgemeester werd, ons voor het eerst gehoord." Later veel optredens voor het ministerie van landbouw en visserij. Papendrecht, Woerden, Eibergen in de Achterhoek, Drachten. Van Appingedam tot Zuid-Limburg; ze kwamen overal. Soms waren ze blij dat ze, beter laat dat nooit, hun bestemming bereikten. "Op weg naar Utrecht kwamen we eens vast te zitten in de sneeuw. We waren te laat, maar dat gold ook voor veel bezoekers," vertelt Anneke. "En in Oudendijk, het is een wonder dat we daar ooit zijn aangekomen. Er woei een gigantische storm, auto's raakten van de weg, dakpannen vlogen alle kanten op."

Koningin Beatrix

Absolute top vindt Anneke het optreden bij de viering van het honderdjarig bestaan van het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité in Den Haag. "Er waren twaalfhonderd mensen; eregast was koningin Beatrix. We werden gescreend: eerst kwamen vier landbouwtopmensen onder wie voormalig minister Tuynman bij Jan en Marion thuis een oefenavond bijwonen. Daarna moest ik alle teksten uittikken en naar het Koninklijk Huis sturen. Alles werd goed bevonden - het optreden kon doorgaan. De koningin had het mooi gevonden, hoorden we later."

Op 4 december 2001 kreeg Jan Spaans de Edgar Donker Natuurprijs, uiteraard een festiviteit om met cabaret te omlijsten. Het optreden op 9 september 2003 op Heerlijkheid Mariënwaardt in Beesd zou het allerlaatste zijn, maar dat wist die dag nog niemand. Er lag nog een flinke lijst reserveringen en afspraken.

Op 22 september 2003 hield het Cabaret der Lage Landen op te bestaan. Guido Spaans, de zoon van Marion en Jan, was onverwachts overleden. Marion: "Toen zei Jan: nee, cabaret, dat kan ik niet meer."

HdW

Doen 'alsof je thuis bent'

Het betere weer gevoegd bij den vacantietid brengen weder groote scharen reizigers naar ons dorp. Met eene beminlijke vrijmoedigheid loopen deze vreemdelingen elk huis binnen, waarvan den deur openstaat; zij doen 'alsof ze thuis waren' en trachten op die wijze verder een kijkje te krijgen op ons huiselijk leven. Onlangs werd hier een paartje in ondertrouw opgenomen, het geen, naar men weet, niet in 't openbaar geschiedt. Jammer dat het geen trouwplechtigheid was, want eene gansche menigte toeristen had zich daarop blijkbaar verheugd en stond gereed het Raadhuis binnen te gaan om de plechtigheid bij te wonen, toen hen aan 't verstand werd gebracht dat zij daarvoor nog veertien dagen den tijd hadden. Algemeene teleurstelling. It was a pity, indeed!

W. van Engelenburg

Bron: *Nieuwe Purmerender Courant*, 13 juli 1899

Jan Spaans, Anneke Schilder, Marion Spaans en Klaas Jan Bierman in 1997 in Mariënhof, Amersfoort

Jan Voorderhake zorgde tot eind 1979 voor licht en geluid. In 1980 werd hij opgevolgd door Dick Ooms. Van 1981 tot 2003 ging Charles Dekker met de cabaretgroep op pad om voor licht en geluid te zorgen.

Uitkomst 'Wie weet...?'

Foto vanaf de kerktoeren. Zicht richting Monnickendam.

- Zicht richting Monnickendam met hooioppers op de weilanden.
- Onder links en rechts de 2 daken van de kerk. Rechts de Keergouw v.r.n.l. 8 - 14 - 16
- Achter het rechter kerkdak Kerkplein 9 Bondscafé "Broekhuis" met grote zaal (kolfbaan). Op de plaats van de grote zaal staat nu het huis Keergouw 3.
- Daarachter Keergouw 3 met schuur, zomerhuis en bakkerij (bakker Molenaar). Alleen het woonhuis staat nog.
- De boerderij op 5 met de hooiberg in het midden (tot 1938, fam. Goedmaat).

UIT DE COLLECTIE:

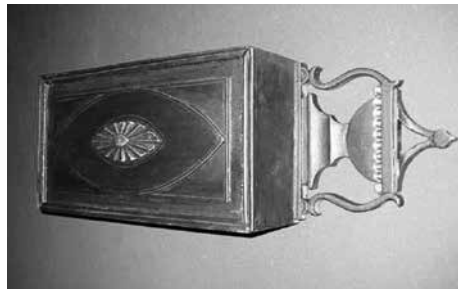
Houten bloembollensteker. Ingebrande letters B i W. Gebruikt door gemeentewerklieden.

Vissersbakje, werd vroeger aan de broekriem gedragen door vissers, om wormen bij de hand te hebben. Afkomstig uit Kerkplein 10, toen Chris Bakker er nog woonde.

Gietijzeren vuurpot uit het huis van bakker Oly, Havenrak 1.

Houten tabakskistje van bakker Oly, Havenrak 1.